

Рецензент : доц. д-р Тодор Стефанов Недев

Катедра „Финанси” на УНСС

Научна специалност - шифър 05.02.05

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на **Димчо Ивелинов Шопов**

на тема

„ ДЪЛГОВА КРИЗА И ДЕФИЦИТНО ФИНАНСИРАНЕ В ЕС: ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ “

за получаване на научната и образователна степен „доктор” по

научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и

застраховка”

шифър 05.02.05.

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Авторът е дефинирал като **нрпредмет** на своето изследване - *“проблемите, произтичащи от дълговата криза в Европейския съюз и намиране на решения за намаляване на ефекта от нея, както и евентуалното избягване на подобни бъдещи сътресения.”*

Разработката е построена стандартно – увод, три глави и заключение в общ обем от 248 страници.

Първа глава представя авторовата разбирание за бюджет и дефицитно финансиране, където авторът твърди, че *“...Именно това дефицитно финансиране води до натрупване на задължения, под формата на държавен дълг, водещи и до дългови кризи, ако задлъжнялостта не бъде управлявана правилно и средствата не бъдат разходвани разумно.”*

Във втора глава са очертани и анализирани причините за избухването на Европейската дългова криза. Анализира се същността и еволюцията на фискалната политика в рамките на Европейския съюз.

В трета глава се изследва структурата на дълга на страните от ЕС, направен е опит за иконометричен анализ на дълговата тежест за изследвания период. Основните икономически показатели за изследване на задлъжнялостта в Европа се разглеждат и се разделят на основни и вторични. Разработена е прогноза за динамиката на държавния дълг и в края на главата се дават насоки за усъвършенстване на управлението на дълга в рамките на ЕС.

В списъка на ползваната литература авторът е посочил 139 заглавия, от които 50 на български, и 89 на английски.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд:

1. Актуалност на дисертационния труд

Темата на дисертацията е актуална предвид състоянието и развитието на ситуацията с коронавируса и нагласата на правителствата по света да финансират различни стабилизиращи мерки с държавен дълг.

Авторът изгражда интересна **изследователска теза** , “... *Наложително е локализирането и изследването на пропуските, допуснати от правителствата на страните-членки на ЕС, засегнати от Европейската дългова криза от 2009-та година. Изведените препоръки за справянето с проблемите произтичащи от дълговата криза, както и правилната употреба на дефицитното финансиране са значими задачи, решаването на които е жизнено важно за бъдещото развитие на европейските икономики и за запазване на интегритета на Съюза.* ”

За да докаже тезата си авторът формулира следните основни задачи:

- *Прецизиране на понятието „дефицитно финансиране“ посредством анализ на авторови определения във финансовата теория;*
- *Анализ на Европейската дългова криза;*
- *Изясняване на концептуалната връзка между дефицитното финансиране и дълговата криза в съвременния икономически живот;*
- *Структурен анализ на състоянието и динамиката на държавния дълг на страните от ЕС по време на кризата;*
- *Анализ на моделите за оптимално управление на дълга, приложими към държавния дълг на страните от ЕС;*

- *Определяне на слабостите, довели до Европейската дългова криза от 2009-та година, с оглед мотивираната от нея инициатива за реформа на дълговия мениджмънт;*
- *Анализ на промените в регулациите на ЕС, относно националната задлъжнялост, като отговор на дълговата криза;*

Поставените задачи са логически добре обвързани и подредени. Авторските идеи са представени ясно и са добре аргументирани от направените емпирични изследвания.

2. Изследваната проблематика е разработена цялостно и в нейната пълнота, като коректно са цитирани мненията и научните изводи от ползваната научна литература.
3. Обема на дисертационния труд е по-голям от стандартните представи, но вероятно това се налага от обширната тема, която е избрана за научното изследване. Но в по-големия обем са открити и по-ясно авторските идеи и са представени повече аргументи за доказването им.
4. Използвани са схеми, графики и таблици, които представят обобщени данни от проведени изследвания, нова подредба на критерии или факти, вероятностни разпределения и корелации, които подпомагат илюстрацията на мисълта на автора, или подсилват аргументите в подкрепа на лансираната теза.
5. Научната, езиковата и стиловата редакция на труда оценявам като добри. Авторският изказ е точен и ясен.
6. Данните за емпиричното изследване са подбрани според задачите на изследователската теза и аз не открих сериозни разминавания и логически противоречия.
7. Не открих данни за нарушаване на правилата за научна етика от автора.
8. Авторефератът отразява пълно направеното изследване и отговаря на изискванията.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд:

В справката за НАУЧНИТЕ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД са посочени общо пет приноса както следва:

1. *На основата на критичен анализ на становищата на редица български и чуждестранни автори е извършена систематизация на основните аспекти на държавното дефицитно финансиране и управлението на дълга и са изведени собствени определения.*

2. *Разработен е модел за измерване силата на въздействие на дълговата криза и нивото на задлъжнялост на страните от ЕС, представен в осем последователни етапа.*
3. *На основата на документален анализ са разкрити редица структурни несъответствия, които са довели до множество финансово-икономически проблеми на Европейския съюз.*
4. *Направена е прогноза за бъдещата динамика и развитие на държавната задлъжнялост на основата на многоетапен иконометричен анализ.*
5. *Формулирани са основни препоръки за справяне с дълговата криза и са изведени конкретни стъпки за избягване на бъдещи икономически сътресения в рамките на икономиките от Европейския съюз.*

Авторът е публикувал идеите си в две статии и два доклада, една студия и глава в колективна монография, което показва, че тези идеи и предложения вече са намерили отзвук и признание в специализираната научна литература.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Считам, че е ненужно поставено ограничението *“Ограничителният периметър на разработката се определя от изследваните икономики (икономиките на страните от Европейския съюз), времевия хоризонт (2000-2019 г.). Извън обхвата остават всички останали икономики и техните задължения, както и всички други кризисни явления, нямащи връзка с изследваните такива.”* - конкретизирано е в заглавието.

Винаги ли е вярно твърдението от стр. 16.? *“...Когато капиталовите пазари са неразвити, финансирането с дефицит може да постави държавното задължение към чужди кредитори.”*

От написаното на стр. 19. също има изключения. *“Когато капиталовите пазари са неразвити, финансирането с дефицит може да постави държавното задължение към чужди кредитори.”*

Кои са основните аргументи за този извод? *“Дълговият мениджмънт като основно „оръжие“ срещу рисковете, които дефицитното финансиране крие, ще играе все по-важна роля в днешната икономическа реалност. В неговата структура ще бъдат интегрирани нови и разнообразни инструмент, които да способстват за неговото развитие и за защита на страните от негативни последици.”* стр.22.

Като препоръки:

- мога само да пожелаая на дисертанта да запази научния си интерес към изследване на проблемите на дефицитното финансиране. Дори и да запази обхвата на изследването само в рамките на Европейския съюз - интересните неща в областта предстои да се случат и проблематиката за икономически анализи ще нараства.

V. Обобщено заключение и становище.

В заключение считам, че представеният за защита дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и доказва способността на Димчо Ивелинов Шопов да формулира и изследва актуален научен проблем, както и да изведе значими за финансовата теория и практика теоретични и приложни приноси. Отчитайки посочените приноси на научната разработка давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Димчо Ивелинов Шопов образователната и научна степен „доктор”.

София, 14.06.2020 г.

Рецензент:

(доц. д-р Т. Недев)